

Nem hiányzott a leköszönő vezetőség dicsérete sem. Lehet, a volt elnök és társai úgy vélték (magukban), hogy róluk a majdani könyvtártörténet hivatott ítélni, azt azonban elégtétellel kellett nyugtáznuk, hogy még az olyan kritikus (és sokszor kellemetlenül igazmondó) elmék is, mint mondjuk *Koltay Tibor*, szuperlatívuszokkal búcsúztak tőlük. (Hogy olyan szépkeblű hölgyektől, mint amilyen pl. *Geller Ferencné*, csak dicséretet kaptak, bárha jobban is eshetett mint Koltay tudós szavai, titkon azért számíthattak.) Voltak persze, akik nem egészítették ki mondandójukat: Tóth Gyula, az ellenőrző bizottság elnöke, miként máskor is, mindig, most is tökéletes anyagot adott, nem kellett „javítania”.

A közgyűlés igazi tétje azonban a nagy verseny volt: ki lesz az elnök. A dolgot bonyolította, hogy a kettő jelölt egyike, *Vajda Erik* nemigen akart elnök lenni. Sri Lanka-i munkájára hivatkozott, szinte lebeszélte mindenkit arról, hogy őt válasszák. Programja azonban olyan átütő erejű volt, hogy nem úszhatta meg: ő lett az elnök, méghozzá imponáló szavazataránnyal. A másik jelölt, *Kocsis István*, önkínzó gyönyörűséggel (még a szavazás eredményének ismerete előtt) jószérivel csak arról beszélt, hogy milyen jó Vajda Erik programja. Pártja (mert azért ő is igen sok szavazatot kapott) annak örülhetett, hogy ismét kiderült: Kocsis István is nagyon jó elnök lenne (lehetett volna, lesz majd még bizonyosan). A 3K Vajda Erik szuperprogramját természetesen teljes terjedelmében közli.

Szóval: habemus papam. Van elnökünk, van annak (és nekünk) programja. A továbbiakról tudósít majd a 3K rendszeres rovata, az MKE Hírlevele. No meg mindennapi könyvtárosi létünk-életünk is. Az elnökség tagjai pedig a következők (a kapott szavazatok sorrendjében: *Poprády Géza, Kocsis István, Nagy Attila, Horváth Tibor, Fülöp Géza, Ottovay László, Papp István*. Póttagok: *Tuba László és Varga Róbert*. Mindegyikőjüknek gratulálunk és jó munkát kívánunk.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének négy esztendeje (1991 – 1994)

– Elnöki beszámoló –

Négy esztendővel ezelőtt az MKE új vezetőségének megválasztásakor Egyesületünk tudatosította önmaga és a könyvtári szakma számára azokat a módosult feltételeket, amelyek könyvtáraink és tájékoztató intézeteink társadalmi életéről átalakították. E változások kihívása abban állott, hogy senkinek nem volt, nem lehetett tapasztalata könyvtáraink munkálkodásáról a létrejött társadalmi környezetben. A politikai szerkezetváltás két főirányban hatott. Egyik részről szélesedő és erősödő demokrácia növelte a könyvtárak társadalmasítását, önállóságát, és az ehhez szükségképp hozzátartozó felelősségei, sajnos ezzel együtt a kiszolgáltatottság is növekedett, ennél fogva erősödtek és átalakultak a társadalmi szervezeteinkre váró feladatok is. Másik részről, főként a gazdasági tényezők, a fenntartás oldaláról romló, szűkülő feltételekkel és hatással kellett számolni. Bár ez utóbbi nem vonatkozott egyformán valamennyi könyvtárra (sőt, egyes

helyeken javulás volt érezhető), de mindenképpen növelte a könyvtárfenntartás színvonalában lévő különbségeket.

Ebben a környezetben Egyesületünk gondolkodásának, tájékozódásának biztonságát az adta, hogy hosszú történetük során a könyvtáraknak már kialakultak jól meghatározható feladatai, e szilárd társadalmi szerephez kellett a legmodernebb könyvtártudományi eredményeket illeszteni, korszerűséget biztosítani. Ezért az egyébként vonzó filantróp könyvtárkép megőrzése mellett, amely a kulturális örökség ápolásának változatlan feladatait jelentette számunkra, nyomatékosítottuk a könyvtárosok nélkülözhetetlen tudásgazdálkodási ösztönző szerepét a társadalom szellemi életében. Hangsúlyaink eltolódásának hármasköve volt.

Először abban nyilvánult meg, hogy szigorú következetességgel kértünk számunkra szakmai megalapozottságot a könyvtárpolitikában megnyilatkozó személyektől, szervezetektől és intézményektől egyaránt, hiszen történelmünk átmeneti időszakában bármely meg- vagy végiggondolatlan törekvés, elképzelés fokozott károkat okozhat; bár Egyesületünk nem vonta kétségbe azoknak a nézeteknek jóhiszeműségét sem, amelyekkel egyébként nem értett egyet.

Másodszor az Egyesület tisztában volt azzal, hogy csak egyetlen állásfoglalás nem fogadható el: a változatlan kinyilatkoztatása, amely a könyvtárügy szervezetében, irányításában, fenntartásában, feladataiban a régi kövületeket is óvni vagy visszaállítani kívánta/kívánja egy nem körvonalazott, rosszul felfogott, ám néha igen tetszetős „érdekvédelem” jegyében, ráadásul úgy, hogy a „mindent óvni és megőrizni” elképzelés pénzügyi terhei a könyvtárügy továbbélésének tőkéjét csökkentették volna. Egy alapjaiban változó társadalomban elképzelhetetlen változatlan könyvtárügyet életben tartani.

Harmadszor, Egyesületünk kiállt a szelektív fejlesztés gondolata mellett, sőt, ennek egyik kidolgozója, érvényesítője volt.

Világos elvei és szellemi erőforrásainak tudatában az Egyesület elérkezettnek látta az időt könyvtáraink lényeges problémáinak összegzésére és korszerű elgondolás felvázolására. Ennek azonban akkor látta értelmét, ha a könyvtárakról

nem belterjes vitát kezdeményez vagy kezdeményezésével nemcsak az államigazgatás megszokott szintjén jelentkezik, hanem a könyvtár- és tájékoztatásügy tárcaközi jellegének és társadalmi fontosságának megfelelően kormányzati döntést ér el. Amikor az MKE bejelentette, hogy a könyvtárügyet kormány szinten kívánja képviseltetni, akkor nem szólamot, vágyakat hangoztatott, hanem előrehaladott tárgyalások és megbízható ígéretek állottak mögötte. Ez az egyesületi elképzelés szerencsésen találkozott az MTA illetékeseinek hasonló óhajával. Végül a Minisztertanács mellett létrehozott Tudománypolitikai Bizottság életre hívott egy munkabizottságot a szakma és más érdekelt szervezetek képviselőiből egy könyvtárpolitikai elképzelés kimunkálására a kormány számára *Csurgay Árpád* akadémikus vezetésével. A munka *Előzetes rendszerterv...* címmel elkészült, a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* különszámának jóvoltából a legszélesebb nyilvánosság számára is elérhető. Bár e munkálatok nem az Egyesület kereteiben folytak, figyelemmel volt az Elnökség könyvtárpolitikai elképzeléseire. A dokumentum további sorsa az újrászervezett tudománypolitikai intézményeken múlik.

Az Egyesület álláspontját más írások is dokumentálják.

Az Elnökség még időben levélben fordult a művelődésügyi miniszterhez, aki rokonszenvét elképzeléseinkkel sárospataki vándorgyűlésünkön igazolta vissza nyilvánosan. Az SZDSZ számára finanszírozási kérdésekben foglaltunk állást, javaslatainkat elfogadták, de az akkori miniszter egyetértését is elkönyvelhettük. A példák tovább sorolhatók.

A fentiek alapján az MKE munkája joggal értékelhető úgy, hogy tekintélyt vívott ki magának, befolyása nőtt. Tekintélyünk növekedését úgy értük el, hogy nem volt szükség önmagunk ajánlgatására.

Az Egyesület életében számos eredményként értékelhető fejlemény volt tapasztalható. Mindenekelőtt nőtt a szervezetek önállósága, számos esetben ennek jogi kereteinkben jelentkező konzekvenciái voltak. Az önállóság erősödése a demokrácia növekedését jelzi. Alapszabályunkat ennek megfelelően módosítottuk.

Évi vándorgyűléseinkre kialakult hosszabb távra érvényes tartalma: emellett, hogy fórumot biztosítottunk kollégáink számára, szakmánk a felhasználók és más érdekeltek csoportjaival kíván találkozni, s a mindenkor jelenvaló kérdések kötetlen, párbeszéd megbeszélésére is lehetőséget nyújt. A vándorgyűlések a szakma legnagyobb, legreprezentatívabb, legtartalmasabb eseményeivé nőttek ki magukat. Köszönettel tartozunk a vándorgyűléseket szervező kollégáknak.

Lehetőségeinkhez mérten erősítettük – főként tartalmi oldalról – nemzetközi kapcsolatainkat. Ezek közül külön említésre méltó az immáron hagyományosá vált holland-magyar (1993-tól valódi nemzetközivé bővült) szeminárium, továbbá az IFLA-val tartott kapcsolat. Az Egyesület életébe bevontuk a határainkon túli magyar kollégákat is.

Felsőoktatási intézményeink segítségével igyekeztünk könyvtárszakos hallgatókkal megismertetni az élő problémákat oly módon, hogy biztosítottuk részvételük fedezetét különböző rendezvényeinken.

Kudarokról is számot adhatunk. Ezek közül is a legfájóbb a KIK-kel közösen életre hívott ún. Számítástechnikai Bizottság szétesése. Eredeti feladatát ugyan teljesítette: megóvni könyvtárainkat gátlástalan – sajnos e szakmától más vonat-

kozásban támogatást élvező – üzleti köröktől, de a bizottságnak szánt további feladatok számos gátló körülmény miatt nem teljesülhettek.

A jövőben harmonikusabb kapcsolatot kell teremteni a Kamarával is.

*

Az Egyesület munkája a közeli és távolabbi jövőben szorosan kötődik a könyvtárak életéhez; ezek sorsa, státusza határozza meg teendőinket. Arra kell felkészülnünk, hogy a társadalmi szervezetek feladatai bővülni fognak, főként az egyéni tagokat, személyeket összefogó testületeké, elnevezésüktől függetlenül. (Legyen a neve egylet, egyesület, szövetség, kamara, társaság, testület stb.) Akár bizonyos habilitációs jogokkal is felruházhatjuk őket. Kívánatos tehát, hogy az MKE mindenki számára világos, egyértelmű szakmafilozófia elvére építse munkáját.

1. Az MKE továbbra is legyen a szakmaiság képviselője. Ez az elkötelezettség gyakorta jár összeütközésekkel, ennek ellenére a szakmaiság képviselője akkor is kötelező feladatunk kell legyen, ha egyes egyének vagy csoportok érdekeit sérti. A szakmaiság akkor érvényesíthető, ha a könyvtári-tájékoztatói tudományok legfelső szintű és biztonságos ismerete mellett van jövőképünk. Szakmai ismereteink egzaktak oly mértékig, hogy az akár ötletszerű, akár alaptalan vagy ingatag rétegei is kiszűrhetők. Az Egyesület azért sem térhet ki a szakmaiság képviselője elől – jóllehet a tisztviselők megválasztásában elsősorban nem a hozzáértés nyilvánul meg, hanem a tagság bizalma –, mert az Egyesület tömöríti legkiválóbb kollégáinkat, köztük a minősítetteket is. Ennélfogva mindenkor mozgósítani tud szellemi energiákat a legalkalmasabb és leghozzáértőbb tagjainak megkeresésével. A szakma védelméhez tartozik a könyvtárosi kvalifikáció, oklevelek megbecsülése, elődeink, múltunk tisztelete és törődés idős pályatársainkkal.

2. Aligha lehet elérni, hogy az Egyesület figyelme mindenre egyenlő mértékig terjedjen ki. Ezért javasoljuk, hogy a jövőben is a szakma „húzó ágazatai”-ra essék a hangsúly. Ezek között az oktatási és a tervezési feladatokat illeti kiemelt hely.

A fiatalok nevelése az Egyesület ügye is, ezért kezdeményezzük, hogy képzőintézetünk és az MKE között szorosabb munkakapcsolat alakuljon, amelynek hasznélvezője főleg a jövő könyvtáros nemzedéke. A tervezési munkálatokban nem periferiális álláspontot kell hangoztatni, hanem tágas horizontot mutató nézeteket. Ennek súlypontjai: országosan megfelelő állomány, modern technika és technológia, végül kellő szakértelem jól képzett kollégák révén.

3. Egyesületünk mindig is arra törekedett, hogy alkalmakat, fórumokat teremtsen minden nézet számára, kollégáinknak lehetőséget teremtsen eredményei ismertetésére. E fórum-jelleg formái megszilárdultak. Legfontosabbak ezek közül a vándorgyűlések, ahol a plenáris ülés inkább külső kapcsolatainknak szól, míg a szekcióüléseken inkább műhelymunka folyik. A vándorgyűlések hangulatát barátok, évfolyamtársak találkozói is megszabják; nyílt, kötetlen, fesztelen légkör szerencsésen párosítható a protokolláris napirendek feszességével. Az Egyesület „fórum-jelleg” egyrészt vonzóerő lehet a tagság számára, másrészt a kontroll, a „visszacsatolás” nélkülözhetetlen csatornája, harmadszor felkészülés közéleti szereplésre arra hajlamot érző könyvtárosoknak, végül ismertté tesz kol-

légákat. Az országos rendezvények azonban nem elegendők ehhez. Szükséges tehát a regionális és szakmai szervezetekben folyó munkát jobban támogatni. A tagszervezetek viszont keveset tudnak egymásról. A jövő egyik feladata lehet e tekintetben az egymásra vonatkozó jobb tájékozódás megteremtése. Ez azonban nemcsak szándék, hanem pénzügyi fedezet kérdése is. Végül meg kell említeni, hogy mind az Egyesület fórum-jellegének, mind a szakmai demokratizmus szélesítésének legfontosabb egyesületi intézménye a Tanács. A Tanács gyakoribb összehívását igen fontosnak tartjuk, ezért érdemes gondolkodni ennek módzatain, a kapcsolattartás más eszközeinek igénybevételéről is.

4. Új vonásként jelent meg Egyesületünk életében a szakmaetikai kérdésekben megnyilvánuló állásfoglalás. Az első, egyelőre bátorítalan lépések azonban igen biztatóak. Az Egyesületnek ez a munkája erősítést, fokozottabb támogatást igényel. A jövőben számos szakmaetikai kérdésben várható az Egyesület megkeresése. Kizárólag a megkeresésekre hagyatkozni nem lehet, az Egyesületnek magának is érzékelní kell olyan jelenségeket, amelyeknek etikai vetületei is vannak. Ez a problémakör nagyon összetett. Nemcsak a könyvtáraknak, mint piacnak reflexióiról van szó egy új gazdasági környezetben, hanem felöleli a vezetés stílusától a beosztott könyvtáros munkamoráljáig húzódó tartományt, a dokumentumok rendelkezésére bocsátásának (jogilag is szabályozást igénylő) kérdéseit, a szolgáltatások térítésének könyvtárfajtánként változó problémáját, a nyilvános szolgálatban dolgozók etikáját és egyebeket is, sürgős kidolgozásra vár a könyvtárközi kapcsolatok etikájának szélesebb területe, benne az átkölcsönzés morálja, mind a kérő, mind a teljesítő könyvtár oldaláról. Mivel a különböző területeken elvárható erkölcsi magatartások szabályai nem vonnak maguk után szankciókat. Ám ha kialakul és tudatosodik egy „kari etika”, ennek párosítása a nyil-

vánossággal áldásos hatást válthat ki. Egy világos szakmaetikai kódex növelheti a könyvtárosok öntudatát, egyben védelmet nyújt kollégáinknak emberileg vagy szakmailag sérelmes esetekben.

*

Az elnöki beszámolót lezárandó világossá kell tenni, hogy a leköszönő elnökség semmilyen formában nem akarja az Egyesület új elnökségét és elnökét kész helyzet elé állítani, döntéseiben befolyásolni. Az itt leírtak a Magyar Könyvtárosok Egyesületének 1935 óta tartó szakmai elkötelezettségéből származnak. Létezik egyesületi szellem, amely minket is kötelezett. „Nincs mód nem menni, ahova te küldtél.” Ennek a szellemnek vannak halványabb korszakai is, de mindenkor a könyvtárosi hivatás rangemelését szolgálta a könyvtárak társadalmi küldetésének tudatában. Utódainkra ennek a szellemnek folytonosságát bízuk.

Horváth Tibor

Beszámoló a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tevékenységéről

(1992. október 16. – 1994. szeptember 30.)

1992. december 10-en tartotta a Magyar Könyvtárosok Egyesülete legutóbbi küldöttközgyűlését. A küldöttközgyűlés cél került beszámoló az 1992. október 15-i keltezését viselte; a jelen beszámoló ezért az 1992. október 16-ával kezdődő időszakot fogja át.

Egészében megállapítható, hogy az MKE tevékenysége a küldöttközgyűlés által megszabott irányban folyt, s egyre inkább kiteljesedett. Az egyesület mind elismertebbé vált, mint a magyar könyvtárügy egyik meghatározó tényezője.

Az MKE megerősödése mindenekelőtt a területi és szakterületi szervezetekben folyó munkának köszönhető. A szervezetek külön-külön beszámolókat készítettek tevékenységükről a küldöttközgyűlés számára, de az egyesületi *Hírlevél*-ben rendszeresen megjelent rövid híradások is ezt bizonyítják.

A *Hírlevél* azon volt, hogy az egyesületi életnek a legteljesebb nyilvánosságot biztosítsa, minthogy az elnökség alapelvnek tekintette, hogy a tagság minden ügyről közvetlen, de legalább közvetett (a *Hírlevél*-ben megjelent rövid tájékoztatások alapján a titkárság készséggel bocsátotta rendelkezésére a részletesebb információt az érdeklődőknek) tudomással bírjon.

A szervezetek működésének anyagi alapjait részben saját eszközeik jelentették, de az elnökség igyekezett a központi erőforrásokból minél nagyobb összeget a szervezetek rendelkezésére bocsátani (ld. a gazdasági beszámolót.)

A továbbiakban az elnökség közvetlen irányításával folytatott tevékenységről lesz csak szó.

Könyvtárpolitika

Az MKE vállalta a ráeső szerepet a magyar könyvtárpolitika irányításában. A már korábban kidolgozott állásfoglalásának megfelelően vesz részt az új könyvtári törvény előkészítésére irányuló munkálatokban és a kormány tudománypolitikai bizottsága mellett – jórészt egyesületi kezdeményezésre – megalakult szakirodalmi információs munkabizottság keretében közreműködött az országos könyvtári és informatikai rendszerterv létrehozásában.

Az MKE képviselteti magát sok fontos testületben (a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* c. lap szerkesztőségében, a Szinnyei-díj kuratóriumában, a Magyar Könyvtárügyért alapítvány – melynek egyik megalapítója volt – kuratóriumában, a Nemzeti Kulturális Alap könyvtári szakkollégiumában, a folyóiratok támogatását megítélő bizottságban stb.). Összhangban az elnökség korábbi állásfoglalásával, az ezekben a testületekben szerepet vállaló szakemberek ugyan az elnökség javaslatára foglalták el pozícióikat, de egyéni és nem elnökségi véleményt képviselnek; az elnökség csupán szakmai és emberi hitelükért vállalt garanciát.

Az MKE etikai bizottsága ajánlásokat dolgozott ki a könyvtárak számára az országos választási kampány során érvényesítendő magatartásra. Az elnökség további, hasonló jellegű állásfoglalásokat vár az etikai bizottságtól.

Folyamatos volt az együttműködés a rokon szervezetekkel. Az együttműködés nem azt jelenti az elnökség felfogásában, hogy minden kérdésben azonos álláspontot foglalunk el, hanem azt, hogy folyik a nézetek ütköztetése és egyeztetése, a kompromisszumok keresése tudomásul véve, hogy minden szervezetnek megvannak a maga prioritásai, érdekei, elképzelései. Ilyen alapon állunk kapcsolatban a Magyar Kulturális Kamarával (amelynek tagjává váltunk), a Könyvtári és Informatikai Kamarával, a Magyar Könyvszakmai Szövetséggel (pártolói tagságot vállaltunk), a KKDSZ-szel.

Az elnökség nem egyszerűen a jó munka elismerésének tekintette a különféle kitüntetések, hanem egy olyan gesztusnak, amely egy meghatározott emberi és szakmai ethoszt ismer el. Ez ad különös súlyt az egyesület saját kitüntetésének, a Magyar Könyvtárosok Egyesületéért emlékéremnek (amely a lehető legdemokratikusabb módon ítéltetik oda) vagy a legértékesebb, legkeresettebb, legszebb könyvnek járó Fritz-díjnak, amelyet a Művelődési és Közoktatási Minisztérium a szervezetektől beérkező javaslatok alapján és az elnökség döntése nyomán oszt ki. A Szinnyei-díjra és a Népművelésért kitüntetésre az elnökség a maga javaslatait kettős szempont alapján tette meg: olyan életművekre kívánta felhívni az illetékesek figyelmét, amelyek eddig nem kapták meg a méltó elismerést, illetve a kiemelkedő teljesítményekre. A javaslatok az esetek többségében elfogadást nyertek.

Szakmai kérdések

Az egyesület szakmai szerepvállalása annyira terjedhetett, amennyire tagjai energiájából, vállalkozókedvéből futotta.

Fontos szakmai konferenciára került sor, amely az ETO karbantartásának lényeges kérdéseit vetette fel, s próbált megoldást találni a folyamatos gondozás

megszervezésére. A jól sikerült rendezvény előkészítéséért és lebonyolításáért elsősorban Horváth Zoltánné tagtársunkat illeti a köszönet.

Az OTKA bizottságában Horváth Tibor képviselte nem csak a könyvtárügy, de a közgyűjtemények érdekeit is.

Jelentős szakmai programként könyvelhetjük el az ún. szolgáltatásfejlesztési pályázatot, amelyet az MKM ösztönzésére és anyagi támogatásával írt ki az MKE. Számos pályamű érkezett be, s a sok jó közül négyet érdemesített díjazásra az elnökség által fölkerült bíráló bizottság.

A számítástechnikai bizottság befejezte működését. Csak részben sikerült teljesíteni az elnökség által kitűzött ambiciózus célokat, de egyelőre ennyire tellett. Tennivaló bőven van még a könyvtári automatizálás terén, újra kell azonban gondolni, hogy ezekből mi hárul az MKE-re és végrehajtásukra mi lenne a legmegfelelőbb forma és módszer.

Vándorgyűlések

Legfontosabb és reprezentatív szakmai rendezvényünk az évi rendszerességgel megtartott vándorgyűlés. Többször felmerült már, hogy esetleg növelni kellene a megrendezés periodicitását, de a tagság egyöntetűleg ellene volt és van. A vándorgyűlés ad alkalmat arra, hogy megszólítsuk a társadalmat is. Ezt a főtéma kiválasztásával igyeckszik elősegíteni az elnökség és a tanács. 1993-ban a művészetek és a könyvtár, 1994-ben pedig a történetiség és a könyvtár kapcsolatáról szóltak a plenáris ülés előadásai. A vándorgyűlések programja egyre gazdagodik, s a résztvevők száma sem csökken.

Mind az 1993-as, mind az 1994-es vándorgyűlés sikere teljes mértékben a helyi szervezőknek köszönhető. Az ó áldozatos és fáradtságos munkájuknak a gyümölcsöt élvezhették a résztvevők. Az elnökség már kifejezte szóban és írásban köszönetét érte, most azonban az egyesület legfőbb fóruma előtt is megismétli.

Képzés, továbbképzés

Az egyesület egyik alapvető célja, a tagság szakmai ismereteinek növelése. Ennek megfelelően meglehetősen sok történt ezen a téren, különösen ha hozzávesszük a szervezetek által kifejtett tevékenységet is.

Először a könyvtárosképzés rendszerének továbbfejlesztése érdekében tett lépésekről számolunk be. Az MKM felkérésére véleményeztük a könyvtárosképzés koncepcióit, s az MKE tanács nyitott ülésén szélesebb szakmai körben is megvitatottuk. Közreműködünk az 1994 őszi tervezett országos könyvtárosképzési konferencia megrendezésében. A képzés akut kérdéseiről levélben tájékoztattuk az MKM illetékes részlegét. Pozitív eredménnyel kerestük meg az ELTE tanárképző Karát a budapesti levelező képzés megindítása ügyében, s a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolát a képzés egyetemi szintre való fejlesztése érdekében.

Nagyon sikeres volt a Mauricc Line által vezetett egyhetes szeminárium a könyvtári menedzsment témakörében. Továbbképzésnek fogható fel a még 1992 őszi Sopronban megrendezett osztrák-magyar szeminárium a gépesítésről és a

tárgyi visszakeresésről, valamint az 1993-ban még holland-magyar szimpóziumként induló, de 1994-re már Budapest Nemzetközi Könyvtári és Információs Szimpóziummá testesedő rendezvény. Ez utóbbinak különös jelentőséget ad, hogy rajta oktatók, kutatók, gyakorlati szakemberek és könyvtáros hallgatók vesznek részt; egyébként a hallgatók végzik el a szervezés minden munkáját. 1995-ben már a harmadik szimpóziumra kerül sor.

A tanulmányutak a továbbképzés egyik igen hasznos formáját jelentik. Az elnökség anyagi lehetőségeinek függvényében adott támogatást a látókör bővítéséhez részben a szervezeteken keresztül, részben közvetlenül is. Dániai utazásához 9 könyvtáros kapott kisebb-nagyobb támogatást, a Libtech konferenciára (Anglia) pedig 16 fő kapott egyenként 10 000 forintot útiköltsége kiegészítéséhez.

A Gombocz-ösztöndíj lehetőségével ebben az időszakban nem tudtunk élni megfelelő jelentkező hiányában; a következő akadémiai évre azonban már megvan a jelöltünk Kiss Tamás személyében.

Itt teszünk említést a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral közösen megjelentett kiadványunkról is. (Koncz Károly: Történetek a könyvtárban) Szándékunk szerint – irodalmi értékük mellett – mint csettanulmányok hasznosíthatók a benne szereplő írások a könyvtárosképzésben.

A fiatal nemzedékért

Mind nagyobb figyelmet fordítottunk a felnövekvő könyvtáros generációkra, bár még mindig nem elég nagyot.

Első lépésként pályázatot hirdettünk meg a pályakezdő könyvtárosok számára: írjuk le tanulságul a beilleszkedés nehézségeit, rögzös útját okulásul a vezetők és az idősebb kollégák számára. A pályázat díjait kiosztottuk, de a tanulságokat nem dolgoztuk fel, pl. egy konferencia keretében.

Közvetett segítséget jelentett az az anyagi támogatás, amelyet a „Könyvtárosképzésért” nevű alapítványnak nyújtottunk. Az e célra fordított összeg könyvtáros hallgatók tanulmányútjait, szakdolgozati anyaggyűjtését, országos rendezvényeken való részvételét szolgálta. Különösen fontosnak tartottuk, hogy a fiatalok legyenek jelen a vándorgyűléseken, ismerkedjenek meg a szakma gyakorlóival. Örömről szolgált, hogy a holland-magyar, illetve nemzetközi szimpóziumon való részvételt is támogatni tudtuk (útiköltség, szállás). Egy végzős hallgatónak amerikai tanulmányútjához adtunk kiegészítő anyagi támogatást.

Nemzetközi kapcsolatok

IFLA tagságunkat változatlanul fenntartottuk, bár – anyagi okok miatt – csak szerény mértékben tudtunk bekapcsolódni a folyamatban lévő munkákba. Regisztráltattuk magunkat a közművelődési könyvtári, a képzési, az egyetemi könyvtári és a katalógizálási szekcióban, de csak a két előbbibe tudtunk, s ezekbe is csak levelezési alapon, képviselőt küldeni. A két utóbbi szekció még keresi magyar összekötőjét.

Sikerült részt vennünk a barcelonai (1993) és a havannai (1994) IFLA konferencián; ez a nemzetközi jelenlét folyamatosságának fenntartása, a kapcsolatok ápolása miatt volt szükséges.

Egyetlen IFLA szervezetben vállaltunk jelentős szerepet, a Könyvtáros Egyesületek Menedzselése elnevezésű kerekasztalban. Ezt a régiókban működő könyvtáros egyesületekkel való kapcsolatok intenzifikálása, az együttműködés fokozása érdekében tettük. Sikeres és nagy jelentőségű szemináriumot szerveztünk a Veszprém Megyei Szervezet közreműködésével ez év márciusában Veszprémben, valamint a kerekasztal vezetősége is nálunk tartotta soros ülését.

Nagy súlyt helyeztünk az európai, de különösen a szomszéd országokbeli könyvtáros egyesületekhez fűződő kapcsolatokra. Rendszeresen meghívtuk képviselőiket vándorgyűléseinkre, s magunk is éltünk a tőlük érkező meghívásokkal. A norvég partnerrel kölcsönösen meghívtuk egymást a változások menedzselésével foglalkozó szemináriumokra, részt vettünk a Pozsonyban az automatizálás menedzseléséről rendezett LIBER konferencián, jelen voltunk az Európa Tanács által szervezett két megbeszélésen a közép- és kelet-európai könyvtárügyek aktuális problémáiról és a könyvtáros egyesületek tevékenységéről.

Nagy gondot fordítottunk a határokon túli magyar könyvtárosokhoz fűződő kapcsolatok ápolására is. A munka dandárját e téren is a szervezetek végezték. Az elnökségnek sikerült az Illyés Alapítvány támogatásával minden vándorgyűlésre szép számmal meghívni magyar könyvtárosokat, akik egyre inkább bekapcsolódnak az érdemi munkába is (pl. előadások tartásával). A nekik nyújtott legfontosabb segítség – ugyancsak a Illyés Alapítványra támaszkodva – az immár két éve folyó akció, melynek keretében a három vezető könyvtári szakfolyóirat jut el számos magyar közösséget szolgáló könyvtárba.

Szervezeti kérdések

Az 1992-ben tartott küldöttközgyűlés által végrehajtott módosítások az alapszabályon beváltak, s remélhetőleg egy jó ideig nem lesz szükség változtatásra. Az új alapszabály kényelmes ruhát nyújt a szervezetek tevékenységéhez, kellő rugalmassággal bír a sajátosságok befogadásához, nyitott az új fejlemények előtt, s jó vonatkozási pontot kínál az egyesületi életnek.

Egyre nagyobb feladatot jelent a szervezetek számára az önálló gazdálkodás követelményeinek eleget tenni. Központi gazdálkodási útmutatót ugyan nem adott ki a titkárság, de a Veszprém Megyei Szervezet jól sikerült gazdasági szabályzatát minden szervezet rendelkezésére bocsátotta.

A 2400 fős egyéni tagság megszilárdulni látszik, s várható további növekedése. 1993-ban az elnökség akciót indított a testületi tagok számának növelésére, meglehetősen sikerrel. Számos könyvtár, de más kulturális intézmény és gazdasági szervezet is csatlakozott hozzánk. Köszönjük támogatásukat. A testületi tagok számát pedig célszerű lesz tovább növelni, éppen az MKE erejének növelése érdekében.

A szervezetek – a Hírlevélben közöltek tanúsága szerint is – megszilárdultak, ami tevékenységük gazdagságában mutatkozik meg. Talán csak egy-két szervezet küszködik némi nehézségekkel, de a remények szerint túljut rajtuk. Egyetlen

megye kivételével mindenütt van területi szervezet, sőt kettőben kettő is, a nagykanizsai és a zempléni szervezet megalakulásával. A szakterületi szervezetek száma egyelőre gyarapodott (megalakult a Helyismereti Könyvtárosok Szervezete), de fölmerült mások esetleges fúziója is. Valamennyi szervezet elkészítette szervezeti és működési szabályzatát.

Az elnökség rendszeresen 5–6 hetenként megtartotta üléseit, s ez biztosította az ügyek folyamatos intézését. A titkárság azon volt, hogy a szervezetekhez időben eljusson minden információ, s az egyes szervezetek tevékenységéről szerezzen tudomást a tagság egésze is. Ennek legfőbb eszköze a Hírlevél, amelynek 40. száma a küldöttközgyűlés előtt jelenik meg. Népszerű rovata az állást keres – állást kínál, amire a mai világban egyre nagyobb szükség mutatkozik.

Az 1994. évi küldöttközgyűlés egyben tisztújító közgyűlés is. Az elnökség által felkért választási bizottság a lehető legdemokratikusabb módon, minden tagnak és minden szervezetnek lehetőséget adva a jelölésre végezte el munkáját. A kétfordulós jelölés ugyancsak a demokratizmust erősítette. A választások előkészítéséről, a jelöltállításról, magáról a tisztújításról a Hírlevél tájékoztatta a tagságot, a titkárság pedig a szervezeteket.

Fontos változások előtt áll a titkárság. Az Országos Széchényi Könyvtár nagylelkű gesztusával most már véglegesnek látszó elhelyezéshez jut a titkárság az OSZK Hold utcai épületében, s ugyancsak az OSZK fogja állni egy főfoglalkozású titkár munkabérért és egyéb kiadásait. Nemcsak az elnökség, hanem az egész tagság is őszinte köszönetét fejezte ki ezért a segítségért.

A titkárságról ejtvén szót jelentjük, hogy Hámori Istvánné, aki hosszú-hosszú évek óta odaadással, eredményesen, fáradságot nem kímélve szolgált az MKE-t, most már másodszor és véglegesen nyugdíjba vonul. Mindannyiunknak hiányozni fog, s nehéz lesz őt pótolni. Mindenesetre jó egészséget és kellemes nyugdíjas éveket kívánunk neki.

Az elnökség megbízásából

Papp István
főtitkár

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete gazdálkodási irányelvei

(1995 – 1996)

Az alapszabály értelmében az elnökségnek nem költségvetést kell előterjesztenie a küldöttközgyűlésnek, hanem a gazdálkodás irányelveihez kell a küldöttközgyűlés jóváhagyását kérnie. Az alábbiakban ezeket az irányelveket foglaljuk össze.

Előljáróban azonban megjegyezzük, hogy – a gazdasági beszámoló tanúsága szerint – az 1992-es küldöttközgyűlés irányelvei egyrészt érvényesültek, másrészt beváltak az MKE gazdálkodásában. Ezért az előttünk álló két évre vonatkozó-

an – csekély módosításokkal és kiegészítésekkel – gyakorlatilag megismételjük az egyesületi gazdálkodást jelenleg is vezérlő irányelveket.

1. A gazdálkodásnak az 1995–96-os időszakra elfogadott tevékenységi irányelvek realizálását kell szolgálnia.

2. A gazdálkodásban messzemenő takarékoskodást kell érvényesíteni, erre különös gondot fordítson az ellenőrző bizottság.

3. Az MKE működéséhez szükséges anyagi erőforrások biztosításánál a folyamatosságra kell helyezni a hangsúlyt: tehát nem az a cél, hogy az év végére nullszaldós legyen az egyenleg, hanem azt kell szem előtt tartani, hogy hosszabb távon is biztosított legyen az egyesület működése, vagyis takaréklángon egy-két évig külső támogatás nélkül működőképes legyen az MKE. Ehhez megfelelő pénzügyi tartalékokat kell teremtenie és megőriznie. (Az egyesületi gazdálkodás többek között ebben is különbözik az intézményi gazdálkodástól.)

4. Minthogy a tagdíjak önmagukban messze nem teszik lehetővé, hogy az egyesület az eddigi színvonalon működjék továbbra is, az elnökségnek és a szervezeteknek meg kell ragadniuk minden lehetőséget külső források, támogatások, pályázatok, alapok, alapítványok igénybevételeére. Az egyesület egyéni és testületi tagjai közérdekű pályázataikat az elnökség vagy a szervezetek égisze alatt is benyújthatják.

5. A tagdíjbevételeket elsősorban az egyesület „üzemeltetésére” kell felhasználni, tehát a titkárság működésének személyi és anyagi kiadásainak fedezésére, az egyesületi kommunikáció fenntartására (a Hírlevél megjelentetése, telefon- és postaköltségek).

6. Az MKE központi forrásaiból való részesedésre minden szervezet és tag részére azonos esélyeket kell biztosítani. Ezért a lehetőségekről időben kell tájékoztatni a szervezeteket és a tagságot, közölni kell az igények benyújtásának módját és határidejét, a támogatni kívánt témaköröket és akciókat. Adott esetekben élni kell a pályázati módszerekkel is.

7. A nemzetközi kapcsolatok anyagi fedezetének biztosítása során elsőbbsé-

get élvez az IFLA tagdíj fizetése. Utána következik a külföldi társegyesületekkel való együttműködéshez szükséges összegek előteremtése, majd az IFLA-ban való intenzívebb közreműködés anyagi feltételeinek kigazdálkodása.

8. A szomszéd országokban működő magyar, illetve magyar lakosságot ellátó könyvtárosokkal való kapcsolattartáshoz, illetve szakmai képzésükhöz és továbbképzésükhöz az MKE az eddigi mértékben biztosítsa az anyagiakat továbbra is.

9. A külföldről érkező meghívások anyagi fedezetének terheit lehetőleg megosztva kell viselni: munkáltató, szervezet, elnökség, tag egyaránt vállalja el a rá eső részt.

10. Az elkövetkező két évben az egyéni tagdíj továbbra is az egyhavi bruttó fizetés 2%-a. Nyugdíjasok, diákok, gyesen lévők, katonák egységesen évi 100 forintot fizetnek tagdíjként az eddigi 50 forint helyett. A tagdíj 40%-át a szervezetek befizetik az egyesület központi számlájára; 60%-át pedig azok a szervezetek kapják egyenlő arányban, amelyekben a tag regisztráltatta magát. (ha valaki csak egy szervezetben regisztráltatta magát, akkor értelemszerűen ez a szervezet a 60% teljes összegére tarthat igényt.) Ha valaki további (harmadik stb.) szervezetekben is regisztráltatni óhajtja magát, akkor minden további regisztrációért az alapdíj 30%-át kell befizetnie. (Tehát: ha valaki négy szervezet munkájában kíván részt venni, akkor alaptagdíja 60%-kal megemelkedik.) A tagdíjbefizetés idejéről, lebonyolításáról az elnökség ügyrendi szabályzatban intézkedik.

11. A testületi tag maga állapítja meg tagdíjának mértékét, ez azonban nem lehet kevesebb, mint 300 forint. A testületi tag azonban – az elnökséggel, illetve az érintett szervezettel kötött szerződés alapján – pénz helyett „természetbeni” hozzájárulással is leróhatja tagdíját (helyiségeit, eszközeit rendszeresen egyesületi célokra rendelkezésre bocsátja, sokszorosítást, postázást vállal stb.); a természetbeni hozzájárulást azonban csak abban az esetben szabad tagdíjként elfogadni, ha értéke meghaladja a 10 000 forintot. A testületi tag által fizetett tagdíjból nem kell a 40%-ot befizetni a központi számlára, kivéve, ha a testületi tag maga így rendelkezik. A testületi tagoknak nem kötelező valamely szervezetben regisztráltatniuk magukat, ez esetben – értelemszerűen – tagdíjuk egészét a központi számlára fizetik be.

12. Az MKE központi számlájáról kell fedezni – lehetőség szerint – azoknak a tisztségviselőknek az egyesületi munkájukkal kapcsolatos utazási és szállásköltségeit, napidíját, akik nem számíthatnak szervezetük vagy anyaintézményük támogatására (pl. nyugdíjasok).

13. Az egyesületi Hírlevél 1995-től újra térítés nélkül közölje az állást keres – állást kínál hirdetéseket (e hirdetések ugyanis a tagság érdekében állnak), de a titkárság ösztönözze a szolgáltatást igénybe vevőket az MKE-be való belépésre, ha eddig még nem lettek volna egyéni vagy testületi tagok.

14. Az MKE szolgáltatásai, rendezvényei az anyagi lehetőségekhez képest a tagok számára ingyenesek vagy kedvezményesek. Ezért a titkárság az egyesület keretében készült terjedelmesebb dokumentumok másolataiért kérjen térítést. Egy A/4-es oldal egyéni tagoknak 3 forint, testületi tagoknak 6 forint, nem tagok számára egységesen 10 forint.

15. Az MKE elnöksége csak a Tanács hozzájárulásával léphet be más szervezetekbe (egyesületek, kamarák, alapítványok stb.), támogathat alapokat, alapítványokat, szerkesztőségeket stb.

16. Az elnökség vizsgálja meg, a titkárság milyen feltételek mellett vállalja el egyes szervezetek gazdálkodási feladatainak elvégzését, s teremtsen meg annak feltételeit, hogy az érdekelt szervezetek élhessenek ezzel a lehetőséggel.

Az elnökség megbízásából

Papp István
főtitkár

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete ellenőrző bizottságának beszámolója az 1994. évi tisztújító közgyűlés számára

1. Az ellenőrző bizottság tagságát az 1992. évi küldöttközgyűlés alkalmából tartott választás konszolidálta, miután a korábban a tanács által kooptált tagokat megerősítették. Az ellenőrző bizottság tevékenységi módszerei az elmúlt két évben is megegyeztek a korábban kialakítottakkal: az alapszabály és ügyrendi szabályok szerinti működést kísérte figyelemmel, elsősorban az egyesület elnökségi és tanácsi munkájában való részvétellel.

2. Ha a négy éves ciklus első két évét a szervezetek szabályzatainak szorgalmazása jellemezte, akkor az utóbbi két évről elmondhatjuk, hogy 1994. elején végre valamennyi szervezet rendelkezik ezzel a dokumentummal, s az ellenőrző bizottság előzetesen véleményezte az újonnan szerveződött Zempléni Szervezet és a helyismereti könyvtárosok kialakítás előtt álló szervezetének SZMSZ-tervezetét.

3. Az alapszabály 1992. évi módosítása révén immár nem pusztán ajánlott, hanem előírt, hogy a szervezeteknek is legyen ellenőrző bizottságuk. Úgy látszik, hogy a gyakorlati megvalósítás ugyanúgy elhúzódik, mint az SZMSZ elkészítésekor: ezidáig 10 területi szervezet (Csongrád, Fejér, Hajdú-Bihar, Heves, Nagykanizsai, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Vas, Veszprém, Zala és Zempléni), továbbá 5 szakterületi szervezet (Könyvtárostanárok Szervezete, Közkönyvtári Egylet, Műszaki Szekció, Olvasószolgálati Szekció és Zenei Könyvtárosok) ellenőrző bizottsága „adott életjelt” magáról (közölte az elnök nevét, vagy már beszámolt saját ellenőrzési tapasztalatairól). Ez kevesebb, mint a tagszervezetek fele. Ily módon a következő ciklus feladata lesz annak kialakítása, amit az alapszabály előír, hogy ti. az MKE ellenőrző bizottsága „feladatait a szervezetek ellenőrző bizottságaival megosztva, velük együttműködve látja el.” (14.§/1./).

A megkapott beszámolók és saját tapasztalataink azt mutatják, hogy mind az egyesület, mind a szervezetek növekvő bevételek mellett takarékosan gazdálkodtak, kirívó szabálytalanságot vagy mulasztást nem tapasztaltunk. Fontos tanulság: célszerű a szervezeteknél a gazdasági teendőket szakemberre bízni (akár tiszteletdíjas megbízásként), a kisebb elmaradások pótlására serkent az ellenőrző

bizottság tájékoztatója. Az előbbieket elmaradására negatív példa a Társadalomtudományi Szekció, melynél a dicséretes tartalmi törekvések mellett zilált adminisztratív helyzetet talált a tisztújítás utáni új vezetőség, s nem volt és nincs ellenőrző bizottságuk. Pozitív példa a Könyvtárostanárok Szervezetének rendszeres és precíz elszámolása, az ellenőrző bizottság odafigyelése.

4. Két évvel ezelőtt jeleztük a tagdíj-fizetési anomáliákat. Bár úgy tűnik, hogy a befizetési morál javult, mégis ismételtlen figyelmeztetünk, hogy a befizetés hátrideje nincs szabályozva (nem készült el az ezzel kapcsolatos ügyrendi szabályzat), másrészt több szervezettel egyetértve jeleztük, hogy a többes regisztrációból fakadó pénzáttalások nehézkesek és költségesek, zavarják és túlterhelik az adminisztrációt. Minthogy két évvel ezelőtti figyelmeztetésünknek nem volt fogantója, ismételtlen javasoljuk, hogy a küldöttközgyűlés kötelezze az elnökséget és a tanácsot e kérdések – alapszabályon belüli – újbóli és hatékonyabb rendezésére. Ez a tagnyilvántartások pontosabbá tételét is szolgálhatja. Egyértelmű: az MKE adminisztratív és nyilvántartási ügyei a szervezetek és a titkárság szoros együttműködésével érhető el, s ebben nagy előrelépést hozhat függetlenített központi apparátus kialakítása. (Persze dupla nyilvántartások és könyvelés vezetése ez esetben is fölösleges.)

Ehhez a témakörhöz tartozik az egyesület tagságának növelése, amit 1992-ben szintén szóvátettünk. Az elnökség akciója a testületi tagság bővítésére sikeres. Jó lenne, ha a szervezetek az egyéni tagság körébe szakmánk minél több képviselőjét bevonnák.

5. Ugyancsak már két éve jeleztük, hogy az 1990-ben megfogalmazott alapszabályban rejlő lehetőségek távolról sincsenek kiaknázva: szorgalmaztuk a szervezetek és a tanács szerepének növelését, könyvtárügyi-, politikai aktivizálódását sürgettük. Ugyanakkor mi magunk sem végeztük el – és ezért a következő ciklus ellenőrző bizottságának javasoljuk –, hogy tervszerűen tekintse át pl. azt, hogy a tanács – mint az egyesület új szerve – miként váltotta be az elnökség és a szervezetek közötti kapcsolat folyamatossá tételéhez fűzött reményeket stb. A magunk részéről úgy ítéljük meg, hogy az elnökség a tanács elé tárta az alapszabályban leírtakat, a tanács részéről azonban önálló kezdeményezés kevés történt.

6. A tisztújító közgyűlés figyelmét felhívjuk az alapszabályban lefektetett elvek figyelembe vételére: a választásoknál a négy év előttnél jobban figyeljen oda a többféle funkciót tiltó, az összeférhetetlenséget kizáró előírásokra és felkérjük az érintett tagságot, hogy időben döntsön. (Ld. alapszabály 9.§ /3./, 14.§ /2./ és főleg 17.§ /8./ bekezdések.)

7. Az ellenőrző bizottság saját munkáját úgy ítéli meg, hogy az lehetett volna tervszerűbb és fokozható a munkamegosztás is a tagok között. Célszerűnek látszik javasolni az új bizottság számára, hogy készítsen négy évre szóló programot; legyen tervezett és szervezett munkamegosztás a szervezeteknél működő ellenőrző bizottságokkal, végül igényelje az elnökség, a tanács, vagy bármely szervezet részéről is a kezdeményezést ellenőrző vizsgálatok lefolytatására.

Munkánk hatékonyságát az mutatja majd, ha egyes jelenségeket nem kell ismételtlen a tagság, a tanács és a szervezetek figyelmébe ajánlani, javaslataink meghallgatásra találva hasznosulnának.

Dr. Tóth Gyula
az ellenőrző bizottság elnöke

Beszámoló a Tanács munkájáról (1991 – 1994)

Eltelt az első négy év a Tanács életében, melyet összességében a tanulási korszaknak nevezhetünk. Kialakult az a működési forma, mely meghatározta szerepünket az Egyesület életében. Üléseinken mindig határozatképes számban jelentek meg a tagok, s az elnökség tagjainak többsége rendszeresen részt vett azokon, s szóban és írásban megfelelő tájékoztatást adtak számunkra. Ugyanakkor a Tanács elnöke is – egy kivétellel – megjelent az elnökségi üléseken, s megállapíthatta, hogy az elnökség az alapszabályoknak megfelelően működött.

Elmondhatjuk azt is, hogy az elnökség kikérte véleményünket, s csak jóváhagyásunk után döntött alapvető – költségvetés, irányelvek, beszámolók, kitüntetések – kérdésekben.

Vannak fontos eredmények, melyekben részben vagy egészben szerepet játszottunk, illetve játszottunk:

- a vándorgyűlési fórum, amely állandóvá vált az Egyesület életében;
- a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* folyóirat megalapítása és annak szerkesztésében való részvétel az elnök által;
- a Magyar Könyvtárügyért alapítvány;
- gazdálkodási útmutatók készültek, melyek nagyban segíthetik az egyre jobban erősödő és önállósuló szervezeteket;
- számítógépes tagnyilvántartó rendszert is bemutatunk, és a szervezetek rendelkezésére bocsátottuk;
- igen komoly vita volt az alapszabály módosításáról;
- a könyvtári törvény koncepciója is megvitatásra került;
- nyílt fórumon (kibővített tanácsülésen) tanácskoztunk a könyvtárosképzésről;
- jó szakmai tájékoztatót hallhattunk és azokról eszmét cserélhettünk a szakmai bizottság munkájáról, valamint a köteles példány törvény jelenlegi állásáról.

Programjainkból csak a jelentősebbeket emeltük ki. Természetesen számtalan, az Egyesület mindennapos életét átszövő probléma is terítékre került üléseinken, így a már korábban említett költségvetésen, kitüntetésekén túl, rendszeresen megvitatunk és értékeltük az éves vándorgyűlések programjait, eseményeit is.

Meg kell említenünk, hogy az elnök jelen volt néhány szervezet rendezvényén is. (Tiszafüred, Kecskemét, Győr, Sárospatak, Szolnok, Pécs).

S végül illik néhány szót szólni a jövőről is. Szerencsés lenne adott esetben, ha a Tanács időnként kihelyezett ülést is tartana. Megszervezhető lenne a Tanács tagjainak gyorsabb, rendszeresebb, közvetlen tájékoztatása az elnökségi ülések emlékeztetőinek alapján.

A tervezhető szakmai programok közül hármat előzetesen is érdemes kiemelni:

- a KMK-ról készült felülvizsgálati jelentés megvitatása (ez egyébként még az idei évre tervezett program);

– a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros különszámaként összfel megjelent „Az Országos Szakirodalmi Információs Rendszer megvalósítása” c. előzetes rendszerterv összeállítóival való találkozás;

– a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* c. lap tartalmi értékelése.

Végezetül summázva a jövőnkről azt mondhatjuk, hogy a már kialakult fórumok – esetleg ezek bővítése és talán módosítása – mellett, a gyors tájékoztatáson, továbbá a megfelelő szakmai programokon túl a mi aktív közreműködésünk adhatja meg a Tanács igazi végső arculatát.

A Tanács nevében:

Maurer Péter
elnök

Üzenet az MKE 1994. november 24-i közgyűlésének

Kedves és tisztelt Kollégáim!

Gondolom, hogy mire ez az üzenet elhangzik, vagy kezükbe kerül, már értesültek róla, hogy elnökké jelölésem gyakorlatilag formálissá vált, hiszen nem csak a közgyűlésen nem tudok részt venni, hanem utána hosszú ideig kell – egyébként megtisztelő és szép – külföldi szakmai feladataimnak eleget tennem. Mégis, mivel a jelöltek egyike vagyok, a tanács és az elnökség megtisztelő felhívására nem teljes programként, inkább egy programvázlat egyes kiemelt pontjaiként leírom néhány gondolatomat az egyesület fejlődésének kívánatos irányairól a mostani küldöttközgyűléssel kezdődő időszakra. Ezzel tartozom azoknak, akik bíztak bennem, és elnökké jelöltek, és talán egy kissé segíthetek is a valóban megválasztandó elnökek és az elnökségnek.

a) Mindenekelőtt: azt hiszem, hogy az egyesület jó úton járt az elmúlt négy évben, nincs szükség lényeges pályamódosításra, legfeljebb egyes új hangsúlyokra és módszerekre. Hasonlóképpen egyetértek azoknak a programnak is beillő mondatoknak a többségével, amelyeket *Horváth Tibor* négyéves elnöki beszámolójának végén leírt (talán egyedül a szakma „húzó ágazatainak” fogalmával és ezek megjelölésével vitatkoznék).

b) Mint minden társadalmi jelenségnek, a könyvtárosságnak a jövője is a fiataloktól függ, elsősorban pedig attól, hogy a fiatalok sorából kiemelkednek-e a szakterület egészét átlátó, és ugyanakkor egy vagy több speciális ágában kiemelkedő személyiségek – minél többen. Ennek érdekében a szervezetekben, de központilag is még többet kell tenni addig. Gondolok itt a törekvő tehetségek támogatására, illetve a visszahúzódnóbb tehetségek felkutatására és támogatására. Néhány kulcsszó a kiemelkedő fontosságú területekről: korszerű állománygyarapítás, különös tekintettel a táv-dokumentumellátásra (elektronikus úton is) és a hozzáférést nyújtó könyvtár (access library) szemléletére, új információhordozók; számítógépesítés, különösen a hálózatok hasznosítására és a helyi integrált (helyismereti, illetve közhasznú) adatbázisok; tárgyi információkeresés, informá-

ciókereső nyelvek, indexelés, osztályozás; korszerű katalogizálás, olvasó- és olvasás-pedagógia (csak azért sem használom a menedzsment szót, inkább azt írom, amit jelent). Néhány kulcsszó a támogatás módszereiről: K+F témák meghatározása, előadói felkérések, konzulensek biztosítása a jelen java szakembereinek köréből, tanulmányutak.

c) Jóllehet az egyesületi élet természetéből adódóan a szervezetek maradnak a tevékenység fő színterei, a kitűnő (de még javítható) vándorgyűlések mellett több országos rendezvény kellene: félnapos vitaülés valamely aktuális könyvtárpolitikai, vagy egyesületi témáról és előkészített előadás(ok) a nap másik felében valamely különösen fontos, új vagy nekünk új, vagy új problémákat okozó, új lehetőségeket nyitó szakmai témáról. Ha az utóbbiak példaként itt csak az olyan világméretű hálózatok hasznosítását említem, mint az INTERNET és a Worldwide Web annak oka nem az, hogy nem lenne több témajavaslat, hanem az, hogy ezt csak jellemzésnek szántam. Az ilyen rendezvények mindkét része tovább tárgyalható, ismételhető lenne a szervezetekben azoknak, akik az országos rendezvényen nem tudtak részt venni. Egy-egy ilyen rendezvény többhetes (vagy hónapos) gondos előkészítést és propagandát igényel, de megéri.

d) Tudom, hogy a különféle szervezetekben, bizottságokban, kuratóriumokban stb. egyesületi képviselőkben résztvevő személyek nem kérdezhetik meg a tagságot, sőt gyakran még az elnökséget, illetve a tanácsot sem minden állásfoglalásuk, javaslatuk, döntésük előtt. Mégis, részvételük és ottani „szereplésük”, különösen a könyvtárpolitikai döntések előkészítése esetében, szélesebb egyesületi nyilvánosságot igényel, sőt kiemelkedően fontos esetekben a lehetőségek

mértékéig, széleskörű egyesületi kontrollt, szóbeli és írásos tájékoztatás mellett ennek módszere lehet munkadokumentumok egyesületi „közszemlére” bocsátása a titkárságon, és/vagy a szervezeteknél és/vagy az elektronikus posta „faliújságjában”. A közzétételről a tagság gyorsan, a szervezetek útján lenne tájékoztatható.

e) Kiemelkedően fontosnak tartom az együttműködést a többi könyvtárügyi és rokon-szervezettel, a szakma központi intézményeivel (OSZK, OSZK KMK) és a képző intézményekkel. Az egyes intézményekkel való együttműködésnek legyenek felelős összekötői. A Magyar Könyvtári és Informatikai Kamara esetében a kapcsolatokat jóval szorosabbá kell tenni. Nem tagadom, hogy a Kamarát illetően mindig a fúzió híve voltam és maradok, de ez természetesen nem a szorosabb sine qua non-ja (például több közös rendezvényre és állásfoglalásra lenne lehetőség). Az OSZK-val az együttműködés elsősorban az OSZK KMK útján lenne lehetségessé a KMK kialakulóban lévő új struktúrája keretében.

f) Az egyesület szakmai (és ebből adódóan szakmai érdekvédelmi) elveit és arculatát még az eddiginél is következetesebben kell képviselni, mégpedig nemcsak kifelé, hanem „befelé” is. Ez azt jelenti, hogy minden szakmapolitikai kérdésről lehet és kell vitatkozni, de mivel az élet lényegéből következik, hogy nem lehet mindenkinek igaza, a szakmának hasznot hozó és a többség által helyeselt elveket az ellenérdekeltek belső bírálata ellenére is keményen kell képviselni, magyarul: ha valamely ügyről (pl. egy bizonyos könyvtártípus létének és fejlődésének támogatásáról) az a szakmailag és stratégiailag megindokolt többségi vélemény alakul ki, amely szerint erre nincs szükség és/vagy: lehetőség, akkor – bár mindenkor módot kell adni az ellenvélemény kifejtésére – határozottan kell védeni és érvényesíteni kell az elfogadott álláspontot.

g) A szépen fejlődő és tovább fejlesztendő nemzetközi kapcsolatokban érdekeltté kell tenni a tagságot, szélesebb körű részvételre ösztönzéssel és tájékoztatással. Ennek érdekében célszerű lenne az aktív (tárgyalóképes) nyelvismerettel bíró tagok szakirányultságot is feltüntető kataszterének felállítása és hasznosítása.

h) A titkárság reménybelien megoldódó elhelyezését kihasználva törekedni kell a munka korszerűsítésére. Ezen belül említém (az egyesületnek, mint minden más társadalmi szervezetnek sarkalatos problémája a kapcsolatteremtés a tagokkal és a szervezetekkel) a tájékoztatás gyorsítását is az elektronikus posta igénybevételeivel, valamint a nyilvántartások és egyeztetések további tökéletesítését.

Kedves Kollégánok és Kollégák, még bőven volna miről írnom (pl. a számítógépes rendszerek közötti választás megítélése, segítése, „ellenőrzési pontokat” tartalmazó jegyzékek („test chart”-ok) készítésével, fokozott részvétellel a könyvtári módszertan és szabályozás (szabványosítás használó-oldali dolgaiban, az oktatási szerep további fejlesztése). Mégis, egy küldöttközgyűlés nem nagyon bőséges idejében azt hiszem, már eleget hallottak, vagy olvastak egy már csak alig-elnökjelölt programjáról. Az igazi programadás majd a megválasztott elnök, sőt nem is az elnök, hanem a megválasztott elnökség dolga lesz. Amihez jó munkát kívánok.

Alcsutdoboz, 1994. november 20.

Vajda Erik